

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 47156. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Uttbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHOOLD: 20. søndag etter pinse. — Kjenn din religion. — «Slekten som ber med åpne øyne.» — Paulus. — Pavens pontifikale påkkledning. — Fra vårt musikkliv. — Her hjemme. — og derute.

20. SØNDAG ETTER PINSE

«— for dagene er onde.»

I epistelen innskjerper apostelen Paulus oss å omgås varlig med hverandre ut fra vår kristne viten om at vi tilhører et eneste stort åndelig samfunn. Et annet sted har han kalt dette samfunnet et eneste «legem», hvor vel hver av oss har sin oppgave å utføre, men hvor vi til samme tid også må huske at det vi gjør ikke bare i sine onde og gode virkninger rammer oss selv, men også gavner eller skader hele det store menneskesamfunn, dette åndelige legem hvorav vi er en del. Men mest av alt legger han oss på sinne at vi skal være «hverandre undergivne i Kristi frykt», idet han dermed vil minne oss om at selv om vi har forskjellige funksjoner å vareta og disse kan synes høgst avvikende i betydning, så er det dog ingen av oss som av den grunn må tro seg bedre eller fornemmere enn andre. Alle funksjoner er like nødvendige for det heles vel og trivsel — så nødvendige at selv de som tilsynelatende er de ubetydeligste kan være dem som Gud lar tilkomme den største æren, så ingen har grunn til å heve seg på en annens bekostning. Først og fremst ikke i sine egne tanker ved å tro seg større, bedre eller betydningsfullere enn andre — mens på den andre siden ingen bør føle seg utilfreds eller misfornøyd med den ham tildelte plass og oppgave i tilværelsen.

Men dermed peker apostelen også på selve livsansvaret — det er vår ansvarsbevissthet han vil vekke. Og i tider som dem verden gjennomlever no — hvor det vel med rette kan sies at «dagene er onde» — har hans tale et inntrengende budskap til oss som vi gjør vel i å overveie. Ingen av oss kan nemlig med noen skygge av rett skille seg ut fra begivenheter, forhold og mennesker og innkapsle seg i sin egen lille verden — vi har alle vår del av ansvaret for det som sås og gror opp som vi har ansvar for det som slås til jorden og går under. Ingen av oss kan fralegge seg andel i tidens foreteelser under påskudd av at vi ikke har

villet dette eller hint — også Pilatus mente å fralegge seg et ansvar da han vasket hendene sine! Det kommer alltid en regnskapets dag for oss alle som ingen av oss kan unndra seg — og da hjelper ikke unnskyldninger og ikke «forklaringer». Da stilles vi ansikt til ansikt med det nakne faktum: hva har du tenkt, følt, sagt og gjort som har forplantet seg slik ut i menneskehetens store felleslegeme at fruktene er blitt som de er?

For hva er krig annet enn summen av menneskenes daglige ukjærlighet — av de daglige utslag som vår ærgjerrighet, maktbegjær, hovmot og have-syke gir seg i stort som i smått? Hva er alle umoralske og usikre levevilkår annet enn fruktene av en stadig higen etter større fortjeneste, høyere levestandard og fler og fler materielle garantier for framtiden — i likhet med mannen i liknelsen som bygde seg det store forråds-kammer og så mente han kunde hengi seg til ublandet nytelse, uansett om det gikk ut over andres «daglige brød»? Med sorg må vi visst alle erkjenne vår delaktighet i dette og dermed innrømme, at rett til å beklage oss over de forhold som no preger verden har vi ikke.

Men vi har som kristne en forrett: med vårt skrøpelige og syke jeg kan vi gå til Kristus som den kongelige embetsmann i Kapernaum gjorde med sitt syke — ja døende barn — og be ham om hjelp, om ny livskraft. Vi kan gå til vår hellige Kirke og hos dens tjenere få vite «hva Guds vilje er» og hvorledes vi «kan ferdes varlig» som vise med oss selv og våre medmennesker, så det som er sykt — usunt — i våre livsforhold kan bli sterkt og friskt og vi selv «juble og synge for Herren» med takk og pris for alle ting. Og Kirken kan og vil gi oss denne viten i det den anviser oss den samme vegen som den kongelige embetsmann gikk til Frelseren ut fra sin kjærlighet til sønnen — altså kjærlighetens veg. Og her er det at vår kristendom i «de onde dager» skal stå sin prøve: kan vår kjærlighetsevne bestå selv om troen og håpet ser ut til å

Kjenn din religion.

Av A. J. LUTZ. O. P.

D. Gudsyndelsen.

Gud selv har lært oss ved de tre første bud hvilken ære vi skylder ham: Tilbedelse, ærefrykt for hans navn og helligholdelse av Herrens dag. Å tilbe vil si ydmykt å anerkjenne Guds uendelige majestet som all skapning er avhengig av. Vår tilbedelse henvender seg altså bare til Gud. Når vi tilber Jesus Kristus også i hans menneskelige natur, så gjør vi det fordi det er den guddommelige person, Guds Sønn, som i ham lever, lider og dør. Jesu hellige mor, jomfru Maria, de hellige engler, og de kristne som ved Guds nåde har oppnådd det kristne livs fullkommenhet og som Kirken har erklært for hellige, tilber vi ikke. De er skapninger som vi. Men vi beundrer og ærer dem, fordi deres hellige liv er en åpenbaring av Guds egen hellighet og av Kristi frelsende nåde. Vi ærer dem, ber om deres forbønn og søker å etterlikne deres eksempel. Ikke slik at vi skulde velge oss et annet ideal enn Kristus selv. Men helgenene, som var mennesker som vi, lærer oss nettopp hvordan vi kan leve etter Jesu forbilde til tross for all den motstand og de vanskeligheter vi finner i vår syndige natur og i verden.

I direkte motsetning til gudsyndelsen står religiøs likegyldighet, helligbrøde, avguderi, overtro, spirittisme o. l.

Ærefrykten for Guds navn gjør at vi ikke uttaler det lettsindig, men med andakt og kjærlighet. Derfor er også eden, som består i å ta Gud til vitne, noe hellig. Har en kristen lov til å avlegge ed? Det er dem som svarer nei. De påberoper seg Jesu ord: «De har hørt at det er sagt til de gamle: Du skal ikke avlegge falsk ed; men du skal holde dine eder for Herren. Men jeg sier dere at de slett ikke skal sverge Deres tale skal være: Ja, ja, nei, nei. Det som er mer enn dette er av det onde» (Matt. 5, 33—37). Disse

bli gjort til skamme — selv om vi ikke med en gang ser «tegn og under» —?

Den kan det om vi som embetsmannen vil vedstå det som er sykt og skrøpelig i oss — og bære det fram i skriftestolen. Den kan det om vi ærlig streber etter å virkeliggjøre påbudet om å fare varlig med hverandre. Og den kan det når vi ut fra vår samfølelse og ansvarsbevissthet — som ledd i menneskehetens mystiske legem — i ånd og sannhet bekjenner med inngangsverset til søndagens messe:

«Alt hva du har gjort mot oss, Herre, har du gjort såre rettferdig, for vi har syndet mot deg og ikke vært lydige mot dine bud — men herliggjør ditt navn og gjør med oss etter din miskunns rikdom.»

Amen.

ord var først og fremst rettet mot en skandaløs misbruk jødene gjorde av eden. De kan imidlertid ikke tolkes som et absolutt forbud mot eden. Iallfall har ikke Paulus oppfattet dem slik, han som skriver: «Gud, som jeg tjener i min ånd i hans Sønnens evangelium er mitt vitne om at jeg uavlatelig tenker på dere» (Rom. 1, 9), og: «Det som jeg skriver til dere, se, det vitner jeg for Gud at jeg ikke lyver» (Gal. 1, 20. Se også 2. Kor. 1, 23. Filipp. 1, 8). Jesu mening er den: i Guds rike hvor alt skal være fullkomment, dvs. i et samfunn som er bygd etter Jesu ånd, skulde eden ikke være nødvendig. Ærlighet og gjensidig tillit skulde gjøre den overflødig. Det er «av det onde» at forholdene ikke er slike. I særlig alvorlige saker, f. eks. for en rettmessig domstol, er eden derfor tillatt for å unngå større onder. Også når omstendighetene krever at et ord skal bli mer høgtidelig, som i de anførte eksempler av Paulus. En synd mot den ærefrykt vi skylder Gud er altså det å sverge lettsindig. En enda større synd er det å sverge falsk eller å bryte en avtale som var gitt under edsansvar.

Herrens dag skal helligholdes ved «å hvile», dvs. vi skal avholde oss fra kroppsarbeid, forretninger og alle foretagender som går ut på materiell vinding, ikke for å tilbringe dagen med lek og forlystelser, men for alvorlig å bli oss bevisst at vi har en sjel. «Mennesket lever ikke av brød alene, men av hvert ord som går ut av Guds munn» (Matt. 4, 4). En fornuftig legemlig hvile eller rekreasjon er tillatt, nettopp fordi den er en hjelp til det åndelige liv.

Herrens dag er ikke lenger sabbaten. Den gamle pakt er forbi. Å holde fast ved sabbaten under påskudd av at «det står i bibelen» er imot kristendommens ånd. Det står også i bibelen at «loven hadde bare skyggen av de kommende goder» (Hebr. 10, 1). Apostlene, som for omskjæringens og andre forskrifters vedkommede opphevet Moseloven som uforenlig med den nye orden og med det Guds rike som omfatter alle folk, opphevet også sabbaten. I kraft av den lovgivende autoritet de hadde fått av Jesus innførte de søndagen, «den første dag etter sabbaten», minnedagen om Herrens oppstandelse og om den Hellige Ånds åpenbaring i pinsen. Det framgår især av 1. Kor. 16, 2 og av Ap. gj. 20, 7. Også de apostoliske fedre vitner om det. Justin f. eks. erklærer i sin 1. Apologi at de kristne holdt sine eukaristiske møter på den såkalte «Sønnens dag». De hadde dessuten en meget viktig grunn til å ta avstand fra sabbaten. Som det framgår av mange brev av apostlene, var de jødekrystnes iver for Moseloven en stor fare for Kirkens universelle karakter. Istedenfor å være en stor familie av Guds barn, «hvor det ikke finnes

GOTTLIEB W. RIEBER-MOHN:

„Slekten som ber med åpne øyne —.“

1.

I et kjent kunstgalleri et steds nede i Mellom-Europa finnes blant andre også et berømt bilde av realisten Wilhelm Leibl — «Tre kvinner i landsbykirken», — et mesterstykke i den nyere tids malerkunst. Det er en betagende scene tatt direkte ut av det pittoreske bayerske folkelivet, tre bondekoner i sin beste stas på en kirkebenk, og hver figur for seg er en selvstendig menneskeskildring av mektig virkning, samtidig med at de tilsammen gir kontrasten mellom tre forskjellige temperament og tre faser i både menneskeslektens og individets liv. Slik manifesterer de nettopp ved sin indre spenning og motsetning det katolske i vår tro.

Konen i midten er den eldste av de tre. Rund i den giktbrudne ryggen og med det rynkede oldingansiktet sitter hun bøyd over en stor messebok og med øynene helt fanget av teksten, i sin tunge konsentrasjon er hun et levende bilde på den tiden da det skrevne ord enno var det nye ufattelige under, og den gamle slekt måtte undres og spørre seg selv om ikke mennesket i sitt nesten formastelige tekniske framskritt nedkalte himmelens vrede og straff over seg. Som når no det levende ordet, — det ordet som Gud selv hadde helliget og innblåst sin ånde i, og som apostelen hadde prist i sitt evangelium med lovsangen til Logos, «som var hos Gud og var Gud» — ble lagt i stofflige ting som bly og sverte og prentet på dyrehuder og pergament. I sine to løftede hender holder hun den hellige boken fast og urokkelig og samler seg helt om den, — den er tempel og tabernakel, jordkrets og univers i det øyeblikk da hun har festet seg på kunstnerens netthinne.

Til høyre for henne kneler en middelaldrende bondekone. Hodet er helt oppreist, øynene ser fram i rommet uten å sanse noe stofflig, om munnen leiker det et fint, umerkelig smil som understreker den henførte sinnsstemningen hele skikkelsens reisning forteller om, over handbaken skinner det i kulene til en rosekrans. Her er ingen bok, ingen tekst, ordet er ånd og svever fritt i rommet, løst fra bokstaven og tingen, og ansiktet forteller om en sjel som har nådd det stade da alle dimensjoner er sprenget, og der bare er tilbake gledens over dvelen i Gud.

jøder eller grekere, trelle eller fri, mann eller kvinne» vilde kristendommen ha utartet til en jødisk sekt, dersom apostlene ikke energisk hadde opptrådt mot judaiserende tendenser, og dermed vilde kristendommen ha mistet sin evne til å føre alle folkeslag til den sanne Gud og Frelser. Sabbaten måtte vike plassen for søndagen, likesom den gamle pakt vek for den nye.

A. J. Lutz.

Ingen av disse to kvinnene er egentlig til stede i kirkerommet, for den gamle er boken stor nok kirke, for den yngre strekker ikke engang universet til. Den tredje er en ung, ferm bondepике. Enno lever hun først og fremst i den religionen som er hennes fedres og som er overlevert henne til arv. Holdningen er rank, hodet er lett bøyet, øynene halvlukket, men det mest uttrykksfulle ved henne er hendene. De holder fast om en messebok, og med fingrene stukket inn her og der i boken, forteller de mer enn mange ord om ungdommens mangfoldighet og foretaksomhet: der sitter hun, og hele messen holder hun allerede ferdig i hånden, fra tommelfingerens Introitus til lillefingerens *Ite Missa est*. Hver linje i skikkelsen stråler bunden, ungdommelig kraft, og om et øyeblikk vil det også stråle, varmt og åpent, blikket, som no er senket til et øyeblikks — men bare et øyeblikks! — ettertanke, og samle og sanse den hellige handlingen med hele de unge års mottakelighet.

2.

Og så var det en ung mann med åpne øyne. Ja — lovene for hvordan våre tanker og idéer assosierer seg med hverandre og med våre sanseintrykk er ofte gåtefulle. Forrige søndag dukket det plutselig opp fra underbevisstheten, dette betagende bildet av Leibl. Det var i forbindelse med en ung mann i morgenmessene, — underbevisstheten registrerte uvilkårlig alle hans bevegelser slik som den noen ganger gjør når en ser, og allikevel ikke ser noe som endatil ligger i periferien av ens synskrets. Uten å vite det utfylte han bildet til Leibl med en helt ny attitude ettersom messen gikk sin gang. Det var noe ved hans andakt. Øynene favnet menigheten og kirkerommet, dvelte en stund ved alteret, søkte siden et øyeblikk ut gjennom de smale vinduene hvor noe gult løv slo mot glasset, for så å falle til ro oppe ved alteret igjen. Det var en hel hode-dreining, og det kunde selvfølgelig være adspredthet — rett og slett. Men det var noe annet. Det er ikke mulig å si sikkert hva det var som gav inntrykket av at hans andakt fortsatte uforstyrret hele tiden, kanskje var det leppene som beveget seg umerkelig mens presten leste ordene i bønne om fred:

«Libera nos quæsumus Domine ab omnibus mali præteritis præsentibus et futuris —»

«Frels oss, Herre, vi ber deg fra alt ondt, både det som hører fortiden, framtiden og nutiden til —»

Er den gått tapt for det moderne angstmennesket, denne evnen til å skape tempelroen derinne i sjelen og gjøre den til lønnekammeret, — det «hemmelig-

hetsfylte rom» i oss selv? Sikkert ikke, det er en uforgjengelig kristen livsverdi som står klippefast, hvor apokalyptiske de begivenheter enn er som raser om oss. Det er bare spørsmålet om denne unge mannen vil de skape seg et slikt utilgjengelig allerhelligste innerst derinne i sjeledypet, var seg det bevisst. Hadde han tatt bevisst stilling til det store problemet: er det alltid riktig å legge hverdagen så fullstendig bak seg som en ofte gjør når en går inn til helgen, alltid klokt å tre fram for Guds åsyn som et fnugg i universet uten relasjon til tid og rom, istedetfor som et utskillelig ledd i en hverdag — her og no? Var — eller er — kanskje denne unge mannen med de åpne urolige øynene seg bevisst hvordan det nettopp er i alt dette som menneskene stryker av seg på kirketerskelen og ikke våger å bringe inn foran alteret, at de opplever sine store nederlag, og at det er nettopp derfor de opplever dem? At de har gjort sin Gud til en søndags Gud og at de ikke ser dybden i den uhyrlige blasfemi det er å leve med sin Gud hver syvende dag og for øvrig med seg selv? Er nemlig det tilfellet, er hele denne ytre stilen hans uttrykk for en indre kristen livsholdning som verdig kan innta sin plass ved siden av de tre vi har betraktet før. Og hvor vi må forstå de åpne øynene hans! Først har de favnet alle ryggene foran seg, de bøyd hodene, de foldede hendene, og hans jeg er blitt til et vi:

«Jeg vil tre fram for Guds alter — —

Vår hjelp er i Herrens navn — —»

Så har de sprengt de fire murveggene i kirken hans (hvor liten den er, og hvor stor den er!) og derute gulner løvet allerede, det slår mot rutene med det uhyggelige, evige varslat: memento mori!, varslat til det som er underlagt forgjengeligheten og vissenheten og forråtnelsen:

«Gud, vend deg atter til oss,
og gi oss nytt liv — —»

Og slik har de fanget inn og sanset dypt hele vår skrekkelige og herlige virkelighet før sjelen løftet seg opp i tid- og stedløsheten til Ham Bonaventura kaller «den uendelige sfære hvis midtpunkt er overalt og periferi ingen steds»:

«Herre vår Herre, hvor underfullt
er ikke ditt navn på all jorden!»

Det er en ung mann med åpne øyne som sier det.

3.

Dette er kanskje det karakteristiske ved vår tids kristendom, at den innfører en helt ny sans for dimensjonene. Kristendommen er seg som religion bevisst å være realisme tvers igjennom, en eneste gang har Gud nevnt seg selv ved navn, og navnet var uutgrunnet og bunnløst som Ham selv: «Den Som Er», — men det inneholder allikevel nøkkelen til å skille mellom det som er av seg selv og reelt, og det som er ledd i en årsaksrekke eller blendverk. Gud er virkelighetens Gud, og teologien er dermed gitt som den sublime vitenskap fordi den er læren om det som er uten årsak, — det absolutte.

Slik er kristendom realisme. Den er først sikker viten om forholdet mellom Gud og menneske og alt

som knytter seg til det. Det er å lukke sine øyne som de gamle gjorde det fra uminnelige tider, og straks ha en himmel over seg svimlende høyt deroppe, og en avgrunn under seg dypt dernede i jordens hemmelighetsfulle dyp. De kunde gjøre det, for deres virkelighet var like kosmisk ordnet som moderne hedensk virkelighet er kaotisk forvirret. Det er en vertikal realisme, en realisme for det tomme rom og den frie ånd. Men den kristne realisme er noe mer, den er samtidig innsikten i de skapte tings forhold til hverandre, sett under himmelens og evighetens synsvinkel. Det er en horisontal realisme, til de loddrette dimensjoner føyer den de vannrette som gir den fulle objektive romfølelse, der er omgivelser til alle sider, og like meget fjernt og nær som der er høgt og lavt. Kristendommen er et harmonisk samspill mellom disse dimensjonene, og når en dimensjon overbetones på de andres bekostning, er det alltid av det onde. Faren for en slik utglidning er alltid snublende nær, den viser seg for eksempel i sen-gotikken der en opprinnelig harmonisk og utpreget vertikal livsstil etter hvert går utover seg selv og steriliserer seg selv i overdrivelsen. Eller på den motsatte side i renessansens religion, hvor den horisontale dimensjon fullstendig får overhånd og i grov sanselighet og materialisme umuliggjør det «vertikale» i kristendommen.

Gotikken og renessansen var begge utpregede homogene tidsaldre da livsstilen var ikke bare framherskende, men praktisk talt gjennomført til siste individ. Vår tid byr på noe nytt her, den er en splittet tid hvor det vertikale og det horisontale er atskilt i hver sin leir, og hvor begge parter således mangler betingelsene for helt å oppfatte rommet og vår og alle tings egentlige plass i det. Men er de kristne saltet og lyset og surdeigen i verden, da står det også til dem å vise at dimensjonene kan forenes til harmoni og dermed skape det som er den innerste trang i alt universet: kosmos — det harmoniske ordnede rom. De må gjøre sitt lønnkammer til kraftkilde og tilfluktssted istedetfor til isolasjonsrom i en hard og kald verden, og de må ha brede og trygge skuldre nok til å bære hele denne redselsfulle verden og sitt eget menneskelige ansvar for dens redselsfullhet inn i lønnkammeret uten at det derfor blir mørkt derinne. Det må vi tro er betingelsen for at de skal kunne mestre og forløse denne nye mennesketype som blir til no under trykket av vår voldsomme og tragiske tid.

Det er i grenselandet mellom virkeligheten og drømmen at livsnederlaget gjemmer seg, og galt anvendt kan nettopp kristendommen bli livssynet som dekker over livsnederlaget. «Livssynets oppgave — ofte ubevisst — er å legitimere livsnederlaget», skriver den svenske forfatteren Sven Stolpe i sin kulturkritikk «Människan själv» noen få år før denne verdenskrigen. Og kulturkatastrofen som var svaret på denne flukten fra livsnederlaget viser hvilken «horisontal» omstilling som må til.

— — —

Det begynte med de tre fromme kvinnene i landsbykirken, symboler på en tid og en type med har-

PAULUS

I pastor Schindlers allerede navngjetne storverk «Petrus» — bind I av «Antiquitates Christianae» — finnes denne Paulus-skildring som vi gjengir med spesiell tillatelse fra forfatteren:

Vi vil avlegge et besøk hos den ensomme mannen i Tarsus.

Vi finner en liten, av skikkelse ikke imponerende jøde, som tradisjonen allerede i 160—70 vil vite skallet, hjulbeint, krokneset og med sammenvokste øyenbryn — intet som kan gjøre inntrykk, intet som forråder geniet. Han har selv råd til å hentyde til sitt lite flatterende ytre; han er fryktsom i framreden og formår ikke å sette seg i respekt ved sin opptreden — han har mer fynn ved sin penn enn ved personlig omgang, sier han selv.

Han er legemlig skrøpelig og meddeler at han lider av en sykdom som er til like stort ubehag for ham selv og for andre: den er kronisk, ingen bønn har kunnet få bukt med den.

Er det således fra naturens hånd intet der gjør ham til et i det ytre «utvalgt redskap», så er det dog noe ved ham som drar, fengsler, griper og dominerer — men det kommer innenfra og er idel sjel og ånd.

Vi kjenner ikke hans fødselsår, men mener: rimelig å kunne sette det til 2—5 etter Kristi. Han er født i en ikke palestinsisk jødeslekt, men av rene hebreere av Benjamins stamme, etter loven er han omskåret på åttendedagen og oppvokset i en streng religiøs heim av fariseernes observans (i beste forstand).

Hans fødeby er Tarsus på Lilleasias sydkyst, hoved- og havnebyen i Kilikien, hvor han vokser opp under en internasjonal horisont. Befolkningen er en blanding av grekere, armeniere og orientelere, som ernærer seg ved en storslått samhandel mellom Persien og Vesten, Lilleasia og Egypten. Havnen hadde sett Cleopatras luksusgaleier og romernes krigsskip, tallrike karavaner fra Asias indre lastet deres varer på dens kaier og hentet gods fra Fønicien til Assyrien og fra Rom og Alexandria til provinsens fjellrike indre.

Alle språk summet i Tarsus' gater, mest lavgresk og arameisk. Byen var prektig med torv, templer og bygninger. I dens helligdommer dyrkes alle folkeslags guder, brakt til Tarsus gjennom legionærer og slaver, kolonister og karavaner: persernes Ormuzd og grekernes Herakles, Asias Cybele og Hellas' Athene, mysteriernes Mithras og Adonis og Isis fra Egypten; på funne mynter ser vi

moniske dimensjoner i sin virkelighetsbetraktning, og det fortsatte ad disse tankefluktens mystiske og uberegnelige veger til en ung mann med åpne øyne. Kanskje var han ingenting annet enn et helt tilfeldig synsinntrykk, og kanskje allikevel symptom og ytre symbol på en ny, realistisk generasjon, en mer frigjort generasjon med harmoniserte dimensjoner i sin virkelighetsbetraktning, — la oss kalle den «slekten som ber med åpne øyne» —

Ba-al, som her heter Sando — og i Tarsus' synagoger dyrkedes Jahve.

Byen hadde som alle datidens steder i orienten og occidenten, en stor jødisk koloni — den i Rom talte 50000 og den i Alexandria hele 200000 — men ikke så stor som i hovedstedene. Jødene var kommet til Tarsus for over hundre år siden, fordrevne ved krig, lokket av Seleucidernes privilegier eller av lyst til handel; no bodde de der fast og nøt gode dager i skyggen av sin synagoge, styrt av egne embetsmenn, dømt av egne dommere og opplært i Rabbiner-skolene.

Men likevel er deres hjerte langt borte og de selv i eksil; deres ansikt er vendt mot Zion, og gang på gang må de med skip via Cæsarea eller over land med karavane gjennom Syria til Jerusalem.

Tarsus var berømt for sine høye skoler; dens universitet hadde ganske visst kun innfødte lærerkrefter og søktes kun av stedets ungdom, men det sendte dog mestre av ry til skolene i Athen, Rom og Alexandria.

*

Saulus' far, fariseer som han selv, var teltmaker, et håndverk sønnen arvet. Forarbeidelsen av Anatoliens gjeit- og kamelull til nomade-telt var lønrende, så vi tør anta at familien var velstående; Paulus selv er ingen steder preget av almue, snarere tør vi si at hans tankegang er overklassemenneskets (men ikke aristokratens!), der no tilpasser sin tale for alle stender, særlig for de jevnere. Han er født «romersk borger», hvilket vil si at hans far for dyre penger har kjøpt seg dette privilegium. Pauli heims sosiale nivå har da vært «velstillet håndverksmester».

Hans mor kjenner vi ikke, men han har elsket henne, for han gir hennes navn til Rufus' mor som et kjelenavn.

Han har en søster og en nevø som bor i Jerusalem. Sitt navn *Shaul* («den attræde») bærer han, inntil han kommer i kontakt med den greske verden, så anlegger han det mer siviliserte *Paulos*.

Hans morsmål var arameisk, i Gamaliels teologiske skole lærer han rent hebraisk, og gresk har han ikke behøvd å studere, det talte alle i Tarsus, han selv taler det flytende og skriver det ganske godt. De gjengse innvendinger mot hans «uklassiske» gresk er komiske, for det var ikke klassisk, men hellenistisk gresk, som taltes i Levanten — et gresk, hvis helleniske gloser ofte foydes sammen ved hebraisk eller annen orientalsk syntaks, og hvis tankegang hverken i logisk føyning eller ved sine ordbilder gjorde noe krav på å være atheniensisk. Dessverre har vi ikke noe ren avhandling fra Pauli hånd, kun brev, derfor kan vi ikke avgjøre, om han kunde skrive blankt klassisk gresk, at han ikke gjør det i brevene sier seg selv, da hans formål med dem er å bli forstått i endog meget lite «hoglærde og hogbårne» kretser.

Fra sitt femte år har han, etter loven, begynt å lære Det gamle Testamente å kjenne og med sitt tiende: Mishna (tradisjonen) — fra og med det trettende ble det obligatorisk å holde loven. Denne propedeutikk i jødedom har

han rimeligvis fått i den til den heimlige synagoge knyttede rabbiner-skole.

Med sitt tolvte år er han på det første rituelle besøk i Jerusalem, og lov og skikk holder han med den ytterste rigorisme.

Har han studert profane vitenskaper på det hedenske universitet i Tarsus? Neppe, skjønt heimen er mindre snever enn «hebreernes» i Palestina, har det dog neppe tillatt et sådant brudd på forskrifter og sedvane. Vi finner da heller ikke spor av sådanne studier i hans brev eller taler — når han sporadisk siterer Aratus, Menander og Epimenides kan en derav ikke slutte til klassisk lesning, ettersom sitatene har rent ordspråklig karakter.

Men han har ikke levet med fanatikerens lukte øyne i de hedenske omgivelser: iakttagelser fra stadion, templene, forum og legionernes leir går igjen hos ham, både muntlig og på prent.

Hans lærdom, som i høy grad imponerer både hedninger og kolleger, er av rent jødisk art og er lært i Rabbi Gamaliels skole. Den forutsetter et flere års studieopphold i Jerusalem, hvor han vel har bodd hos sin gifte søster.

Skjønt Gamaliel er vidtfavne og liberal — etter Hillels skole og motsatt Schammais — har han øyensynlig ikke vunnet sin disippel for liberalisme og hellenistisk humanisme; Paulus er og forblir jøde og rigorist. Men han deler sin samtids høgaktelse for Gamaliel, hvem man ikke kaldte *rabbi* (mester, lærer), men *rabban* (vår mester).

Noe kan tyde på at Paulus under dette studieopphold har gjort bekjentskap med Barnabas, kanskje også med Stefanus og Filip — men ett er sikkert: hans veg har aldri krysset Jesu gang i Jerusalem hvis liv og ferd i Judea og Galilea ikke synes å være kommet til Saulus' personlige kunnskap.

Etter studieårene skjuler han seg for våre blikk i Tarsus, hvor han driver sitt håndverk, så hans fingre blir krumme av å stikke nålen gjennom den hårde filt — i den grad, at når han skulde skrive, kunde han kun tegne store, klossede blokk-boksaver; sine brev måtte han diktere.

Hans titel som rabbi gav ham lov til å utlegge «boken» i synagogene om sabbaten og til å undervise i deres skoler.

Hans pinlig rigoristiske etterlevelse av lov og tradisjon får oss til å anta at han tidlig har giftet seg; andre antydninger viser i så fall at han også tidlig ble enkemann — at han i sine kristne dager med dyp motivering forble cølibatær, er sikkert.

*

Vi finner Paulus på ny i Jerusalem i vårt år ca. 36, da han selv har vært et par og tredve år høyst, nettopp i Stefanus-dagene. Hva har bragt ham deropp? Neppe noen tilfeldighet — det viser hans holdning overfor kirken; han har muligens hørt rykter om det oppstyr der stod etter nasareeren, og han føler da kall til å ta en hånd med i utryddelsen.

Man tar i hvert fall gjerne mot hans tjeneste og utstyret ham med alle forønskede fullmakter for Palestina og Syria.

Så begynner — ham uvitende — hans nye kurs foran

stendyngen over Stefanus, og en dag sitter han, etter Damaskus-synet og dåpen i Arabias ensomhet og bygger sin nye tankeverden opp — den, som kanskje mer enn noen annen antikk enkeltmanns siden Platon og Aristoteles skulde komme til å prege Vesterland og Levanten.

Han er neppe reist til *Arabia felix* for å misjonere, vi hører først om kristendom i Arabia etter Jerusalems ødeleggelse i 70. En seinere hentydning til «det berg Sinai i Arabia» kan gi et fingerpek angående hans oppholdssted.

Etter kontakten med Kefas og heimreisen til Tarsus synes han å ha misjonert (kunde han overhodet la være?), da vi ganske snart hører om kristne i Kilikien.

Hans seinere andel i apostelkirkens vekst er ganske utførlig belyst av Lukas og av ham selv, om ennskjønt framstillingen har lacuner og mangler slutningen: den siste reise, dødsåret og årene like forut.

(Forts.)

Pavens pontifikale påkledning.

Høgt svever paven over menneskemengden i Peterskirken når han på den gygne sedia gestatoria bæres fram til alteret og velsignende tegner korsets tegn med den finger, som er prydet med det fornemste symbol på hans verdighet: fiskerringen. Hver gang han beveger seg til fots under hele den høgtidelige handling ledsages han av bærere som løfter sleet av hans kappe og kanten av hans drakt. Men det er intet under at den Hellige Fader trenger hjelp når man hører hva han er iført:

Over den lange hvite Sutane faller i tunge folder Falda'ens hvite silke og derover igjen Alba'en, alle presters messe-drakt, av fint lin og kniplinger holdt sammen med en gyllen snor, hvorover et sammenlagt silkestykke henger ned på den ene side. Over prestenes sedvanlige skulderklede av hvitt lin bærer paven et til, Fanon'en, som er en doppelelerine av hvit silke, gjennomvevet med røde og gygne striper. Den øverste del av dette plagg slås over hodet mens paven iføres Stola'en og de tre messegevanter: subdiakonens Tunika, diakonens Dalmatika og prestens Kasula — den ene litt lengre enn den annen, således at altså den øverste bærer av all kirkens geistlige verdighet også er iført alle tre verdighetsgraders drakt på en gang. Så legges den øverste del av Fanon'en over Kasula'en som en skulderkrave, Pallium'en atter over den, det store kostbare pontifikalkors legges i sin gullkjede om halsen, pontifikalhanskene trekkes på og over dem settes fiskerringen. Manipula'en henges over venstre arm, skoene settes på føttene — og alt dette: messeklær, stola, manipula, belteklede, hansker og sko er av tykkeste hvite silke og helt oversydd med tunge gullbroderier. Dertil kommer et særlig plagg som kun paven bærer: Pontifikalstrømpene av meget sterkt stoff og så overbrodert med gull at de er stive som støvler og må festes med bånd over kneet. Det hele representerer en vekt så man skulde tro at det var meningen også med disse rent ytre tegn å demonstrere hvor tung en byrde den pavelige verdighet i grunnen er. Og enno er ikke nevnt det største og tyngste plagg: den kolossale kappe med det meterlange slep, enten hvit eller rød og også så overbrodert med gull at man nesten

ikke kan se dens opprinnelige farge. Å bære dens slep er et privilegium som tilhører de fyrstelige familier Orsini og Colonna, hvis mannlige medlemmer derfor også har rett til å kalle seg: pavelige tronassistenter. Tiara'en derimot bærer paven aldri under messen — da ligger den på høgaltret — den er siden Innocens III's tid tegn på verdensherredømmet. Kun under selve kroningsceremonien settes den på hans hode idet det uttales: «Motta den tredobbelte krone og vit at du er fyrstenes far, fører på jorden og vår Frelser Jesus Kristi stedfortreder.» Den symboliserer den makt som ikke er av denne verden, men dog behersker verden. Men under selve messen som overhodet i alle geistlige funksjoner bærer paven den sedvanlige biskoppelige Mitra, som dog for hans vedkommende er laget av gull — eller sølvstoff.

*

Men det er ikke alene ved slike høgtidelige anledninger at pavens drakt er underkastet strenge etiketteforskrifter. Hus- og audiensdrakten er også nøye regulert: en beskjeden sutane av hvitt ullstoff med en kort skulderkrave, en hvit liten silkekappe, røde heleløse snoretøfler av lær eller silke med et brodert gyllent kors forpå. Utenfor sine private gemakker føyer paven til dette sitt biskopelige brystkors i gullkjede og et skjerf av hvitt moarésilke med lange gullfrynser for endene. Om sommeren er lang hvit overfrakk, derover om vinteren en rød kledekrappe med gylne kanter. Om sommeren er den røde hatt av silketrukken strå, om vinteren av filt. En gyllen snor med store kvaster ligger om pullen og siden er oppkrattet og fastholdt likeledes av gullsnorer.

Når paven gir høgtidelige audienser eller overværer en gudstjeneste har hans hvite Sutane et påknappet slep, dertil kommer Rochetten og den røde Mozetta som om vinteren er av fløyel, kantet med hermelin. I mange år var Kamau-ro'en: den røde fløyelslue med hermelinbremmer kun et plagg man så på gamle pavebilder, men pave Benedikt XV tok den atter i bruk og lot seg portrettere med den. I den stille uke bærer paven i øvrig kun helt hvit drakt — ellers er rødt regnet for den egentlige pavefarge og anvendes over alt til alle bruksjenstander i hans nærmeste omgivelser.

Fra vårt musikkliiv.

Søndag 1. oktober avholdt St. Olavslaget en musikkraften i Foreningslokalet Akersv. 5. Inntekten skal gå til et flygel til lokalet og programmet var med henblikk på dette meget klokt satt sammen, idet sluttnummeret var Griegs berømte. a-moll konsert, spilt av *Thoralf Norheim* på hans eget flygel som i dagens anledning var transportert ned i lokalet, mens *Olaf W. Olafsen* med beundringsverdig uselviskhet hadde overtatt orkesterpartiet, utsatt for piano som han spilte på det lokale instrument. Å hevde seg ved siden av en kunstner av *Norheims* dimensjoner, med slik et handicap, er noe av en prestasjon — og *Olafsen* ikke alene greide det, men greide det godt og fortjener all takk og ære for det. Det var helt rettfærdig at publikum hyldet de to unge kunstnere med stormende ovasjoner som nesten tvang dem til å spille en del av konserten da caPo — likeså rettfærdig som *Norheims* takk til sin medspiller for åpent teppe.

Ellers var og ble kvelden selvfølgelig *Thoralf Norheims*. Det er interessant å følge hvordan denne kunstner stadig arbeider seg mer og mer ned i dybden — mer og mer trenger lengre inn i komposisjonens ånd og komponistenes intensjoner. En kan være uenig med ham i oppfatningen av enkelte tekniske detaljer — han er således kan hende tilbøyelig til å forsere det angitte tempo likesom pedalbruken kan gjøre enkelte passasjer noe uklare, f. eks. i *Chopins b-moll Sherzo* — men dette er bare bagateller mot den åndfulle fortolkning han gir de enkelte numre på sitt alltid usøkte og fornemme program og som til tider kan kaste et helt nytt lys selv over komposisjoner en mener å kjenne til bunns. Fortsetter han ad den veg han no arbeider seg fram på vil han kunde nå det helt store — det er for resten bedre med henblikk på denne kunstners særlige lynne og begavelse å si: det helt sublime.

Sangerinnen fru *Ethne Simensen* var et sott og hyggelig bekjentskap. Stemmen er ikke stor og fruen er til tider ikke riktig snill mot den, men tvinger den opp og ut over både dens naturlige og skolerte begrensning og leie. Hun har pene runde bløte pianotoner, men stemmen blir lett spiss, så sangerinnen er absolutt heldigst når hun holder seg til de lettere, lysere ting — slik som de franske chansons som hun med rette gjorde stor lykke med. Som bekjent er Griegs sanger regnet for å høre til det vanskeligste av alt å fortolke, så det er all anerkjennende verd at fruen over hodet hadde mot til å gi seg i kast med dem. De fordrer et sterkt temperament og en teknisk fullendt behandling for å komme til sin rett — men det var som sagt nok å glede seg over likevel, og vil bli enno mer etter hvert. Det skulde således være interessant å høre fru *Simensen* tolke *Kierulfs* romanser og sanger, likesom *Lange-Müller* og en del av *Gounod* og *Mendelsohn* må ligge vel til rette for henne. Publikum var meget tilfreds og viste sin takk med kraftig applaus og vakre blomster.

St. Olavslaget hadde megen ære av den vellykkede kveld for sine medlemmer, og dets initiativrike og populære formann *Erling Mikkelsen* ble bestormet med oppfordringer om å gjenta den eller foranstalte en ny.

E. D.-V.

Her hjemme —
— og derute.

Oslo. Søndag 1. oktober arrangerte St. Halvardslaget en meget vellykket familieaften. Da formannen *Wilfred Fiala* åpnet motet var lokalet allerede fylt til trengsel. Aftenens foredragsholder var pastor *E. Laudy* som i et fengslende foredrag behandlet de kristnes gjenforening i troen. Pastoren omtalte innledningsvis det veldige og ofte undervurderte problem som alvorlig tenkende kristne her ser seg stilt overfor, og pekte på den særstilling som Moderkirken inntar med sin dype bevissthet om å være — ikke én av flere kirker, men Kirken som sådan. Overfor vår tids kompakte og verdensomspennende gudløshet har de kristne denominasjoner og kirkesamfunn sterkere enn noensinne følt savnet av enheten, men de bestrebelser en hittil har sett i retning av å finne noen praktisk løsning, har alle påviselige svakheter som gjør at de ikke fører fram. Statlige forsøk på å tvinge igjennom konfesjonell enhet har vist seg nyttesløse, og de økumeniske forhandlinger og forsøk på å tilveie-

bringe en alminnelig toleranse har heller ikke brakt kristenheden nærmere målet, for såvidt som de da ikke har vist seg praktisk ugjennomførige.

Som katolikker er vi selvsagt ikke i tvil om at veien er bare én, nemlig til Moderkirken, og det eneste vi på det nuværende stadium praktisk og effektivt kan gjøre for kristen enhet, er mest mulig å lette veien for dem som må gå den. Det som stiller seg hindrende i veien for gjenforeningen er, foruten den forargelse som dårlige katolikker måtte gi, det hav av fordommer som må overvinnnes, men der er også lett påpekkelige lyspunkter i dette enhetsarbeidet, som for eksempel den våkne selvkritikk som har gjort seg gjeldende innen de hittidige økumeniske bestrebelsler, og likeledes er den skjebnetid vi lever i, med dens trang til enighet og samling om felles åndelige verdier, noe som fremmer tilnærmingen betraktelig. Mange ytre trekk tyder også på en mindre indre motsetning mellom kirkesamfunnene no enn før. Protestantismen har utviklet seg mer og mer i retning av katolsk hierarkisk orden, likesom Moderkirken på sin side i den grad har betonet legmannsapostolatets betydning at det nærmer seg *det beste* i Luthers oppfatning av «det alminnelige prestedømme». De kristnes gjenforening i troen, sluttet pastor Laudy, er innerst inne et Guds mirakel, men det er et mirakel som vi alle som gode katolikker kan medvirke til ved arbeide og bønn for denne ulykkelige splittelses opphør.

Foredraget som var framført i en personlig inntrengende og levende stil, ble påhørt med stor interesse, og forsamlings takknemlighet for den aktuelle orientering gav seg uttrykk i kraftig bifall både før og etter formannens takketale. Seinere på aftenen underholdt frk. Østenstad med sine populære sanger, og det hyggelige møte sluttet først langt på veg mot midnatt.

Grimon.

Oslo. St. Elisabethkongregasjonen hadde møte den 3. okt. i St. Olavskirken i forbindelse med Rosekransandakten. Etter andakten talte preses pastor Duin fortsatt om messeofferet denne gang om selve hovedhandlingen i messen nemlig: Forvandlingen. Etter kirkemøtet samledes medlemmene i klubblokalet hvor det skulde være pakkeauksjon til inntekt for menighetspleien, men først ble te servert til medbrakt mat som vanlig, og herunder talte prefekten fru Hansen og ønsket alle hjertelig velkommen og takket for det gode frammøte og anbefalte auksjonen på det beste, da inntekten skulde støtte et godt formål. Deretter tok auksjonen sin begynnelse, og med fru Bruce som auksjonarius var hele auksjonen gjort unna i en fei og sluttsummen ble 218 kroner.

Det var en meget hyggelig aften.

E. B.

Kristiansund. I «Romsdalsposten» for 20. sept. skrives: «En av de viktigste institusjoner i vårt bysamfunn, klinikken «Stella Maris» kan i dag feire 10-årsjubileum. Den 16. juli 1934 kom en avdeling av St. Carolus Boromeus søstre til Kristiansund, og i august hadde de fått i stand et lite kapell. Den 20. september samme år ble klinikken «Stella Maris» åpnet. Navnet betyr rett oversatt «Havstjernen», og søstrene kunde neppe ha funnet et bedre navn på sin klinikk her ute ved storhavet.

Til å begynne med skulde «Stella Maris» være en alminnelig klinikk, som tok imot alle slags pasienter, og når den no i første rekke er blitt en fødeklinikk, så skyldes dette en ren tilfeldighet. På den tiden da «Stella Maris» ble opprettet, stengte Røde Kors sin klinikk, og følgen var at den nye klinikk fikk en rekke forespørsler fra vordende mødre. For å hjelpe dem, tok klinikken imot så mange den kunde, og da Røde Kors-klinikken ikke kom i gang igjen, ble Stella Maris litt etter litt hva den er i dag.

Klinikken ble veldig populær, og en rekke verdensborgere har sett dagens lys for første gang der. I 1938 måtte man gå til en utvidelse, idet man fikk innredet fødestue og barneværelse.

Det første året ble 45 pasienter behandlet, og i 1936 var antallet steget til 93. Siden øket det fra 140 i 1937 til 216 i 1939, og etter krigen har økningen vært enno sterkere. I 1943 var det behandlet 415 pasienter. I disse tallene er regnet med både mor og barn, og etter den oversikt vi har fått kan antallet av verdensborgere som er pleiet av de dyktige og

offervillige søstrene til utgangen av 1943 settes til omkring 2020. Det er ikke småtter!

Søkingen er ikke mindre i 1944, og ved årets slutt kan søstrene sikkert notere ny rekord. Denne populariteten har imidlertid hatt til følge at lokalene er blitt for små, og at klinikken er fullstendig sprengt. Søstrene har måtte sette opp ventelister lang tid i forvegen for pasientene, som ikke bare kommer fra byen, men også fra länddistriktene.

— Når unge par no for tiden forlanger lysning, bør de samtidig bestille plass på Stella Maris for å være på den sikre siden, sier moder Fausta spøkefullt.

Selvsagt håper søstrene at planene om en utvidelse av klinikken kan realiseres etter krigen. Det er deres høyeste ønske, og de har sikkert byens befolkning med seg, når de håper at utvidelsen kan gjennomføres snarest mulig.

St. Carolus Boromeus-søstrene er en hollandsk orden, og moderhuset står i Maastricht, som i disse dager er blitt krigsskueplass. Ordenen har en rekke sykehus over hele Holland og mange andre steder. Foruten Stella Maris her i byen har søstrene også en populær klinikk i Molde, nemlig St. Carolus-sykehuset.

Den første bestyrerinnen for Stella Maris var moder Norbertha. Hun døde i 1942, og ble begravet under stor deltakelse fra byens befolkning. Etter hennes død overtok moder Fausta, som driver klinikken videre i samme offerviljens ånd og med energi og dyktighet.

Alle søstrene er av hollandsk nasjonalitet, men de fleste av dem er no norske statsborgere. Det er sikkert ikke noe lite offer for dem å reise fra sitt fedreland for å drive samaritanvirksomhet ute i det fremmede, men de går til sin gjerning uten klager eller sure miner.

Det er ikke for ingenting Stella Maris — Havstjernen — har vunnet sin store popularitet blant byens befolkning, og vi har sikkert alle med oss, når vi ønsker klinikken og søstrene alt godt i framtiden.»

Det er 50 år siden at vår nuværende Hellige fader som den unge student Eugenio Pacelli trådte inn i Collegio Capranica i Rom. I den anledning mottok paven kollegiets lærere og elever i en privataudiens og uttalte sin glede over de dyrebare minner han hadde fra sin studietid idet han ønsket at også de nuværende elever måtte få det samme utbytte av sin tid ved kollegiet som han hadde hatt.

Ekteskapets formål er gjenstand for et dekret av 1. april d. å., utsendt av det Hellige Officium i Rom. Det fastlås i dette at da det i den seinere tid i forskjellige literære verker er blitt framsatt den lære at ekteskapets hovedformel skulde være ektefellenes gjensidige høyere utvikling gjennom det innerligste fysiske og psykiske livsfellesskap og dermed følgende innerligere og mer fullkommen kjærlighet, kan en slik oppfatning gi anledning til usikkerhet og villfarelse — hvorfor det Hellige Officium understreker Kirkens lære som den eneste riktige: nemlig at ekteskapets primære mål er barnefødsel og barneoppdraget og at alle andre mål er sekundære i forhold til dette.

Særlige Karitaskontorer er etter påbud av paven blitt opprettet i alle Romas sogn. De skal særlig ta seg av flyktninger og andre krigsramte og alle andre velgjørende institusjoner er blitt underlagt disse kontorens direktiver.

Femte bind av den nye Vulgata-utgave er av prioren for San Girolamo-klostret i Roma blitt overrakt den Hl. fader. Som bekjent er det munkene i dette kloster som no i en årrekke har vært beskjeftiget med denne nye bibelutgave.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo